

The role of evaluation and self-evaluation in education. Elements of ethics in the evaluation process

Amelia Georgiana BONCEA

Professor PhD
“Constantin Brâncuși” University of Tg-Jiu

Abstract

Educational evaluation reflects the effectiveness and efficiency of teaching approaches, providing knowledge, regulate and optimize the educational process.

Assessment and self-evaluation must be addressed closely with educational aims, content and teaching-learning strategies. Any change in the curriculum one of the components will generate logically changes, adjustments to the teaching - learning - evaluation.

If school evaluation, errors are largely subjective evaluation by distorting the relationship between student performance and the actual level of qualification level, grade or marks awarded by the teacher assessor. In fact, it appears that the level and dynamics of grades awarded no longer reflect the true level of student performance and dynamics.

The paper aims to demonstrate the methods of evaluation must provide both the teacher and evaluation subjects relevant information about their level of training, and thus the quality of education.

Keywords: evaluation, self-evaluation, educational process

INTRODUCERE

Ca parte integrantă a procesului instructiv-educativ, evaluarea educațională reflectă eficacitatea și eficiența demersurilor didactice, asigurând cunoașterea, reglarea și optimizarea procesului de învățământ.

Evaluarea sau examinarea, reprezintă *actul didactic complex, integrat întregului proces de învățământ*, care urmărește măsurarea cantității cunoștințelor dobândite, ca și valoarea, nivelul, performanțele și eficiența acestora la un moment dat, oferind soluții de perfecționare a actului didactic. *A evalua rezultatele școlare înseamna a determina măsura în care obiectivele programului de instruire au fost atinse, precum și eficiența metodelor de predare-învățare.* Aceasta este punctul de final dintr-o succesiune de acțiuni cum sunt: stabilirea scopurilor pedagogice, proiectarea și executarea programului de realizare a scopurilor și măsurarea rezultatelor aplicării programului¹.

Aflăte într-o relație de coevoluție, predarea, învățarea și evaluarea acționează sistemic, fiecare proces având efecte asupra celorlalte două.

Cele mai cunoscute efecte ale evaluării asupra predării și învățării sunt consemnate în literatura de specialitate sub denumirea de efectul feedback și efectul backwash².

---

¹ Cristea, S., (1998). Dictionar de termeni pedagogici, E. D. P. Bucuresti

² Cucuș C., (2008), *Teoria și metodologia evaluării*, Iași, Editura Polirom

Efectul FEEDBACK se concretizează în informațiile furnizate de către demersurile evaluative profesorilor și elevilor, cu repercusiuni asupra predării și învățării.

Efectul backwash desemnează „influența exercitată de examene asupra curriculumului”.

CÂTEVA CONSIDERENTE DESPRE CURRICULUM

Dacă din perspectiva istorica termenul desemna un plan de învățământ, în prezent este definit ca un întreg program sau parcurs de învățare.

Termenul de curriculum poate fi definit ca ansamblu de acțiuni planificate pentru a suscita instrucția, incluzând definirea obiectivelor învățământului, conținuturile, strategiile și metodele (inclusiv cele vizând evaluarea), materialele (incluzând și manualele școlare) și dispozitivele de formare a cadrelor didactice (De Landsheere, 1992).

Profesorul Dan Potolea¹ analizează două modele structurale ale curriculum-ului:

modelul triunghiular care include finalitățile educaționale, conținuturile instruirii și timpul de instruire/învățare, și

modelul pentagonal care conservă componentele modelului triunghiular la care se adaugă strategiile de predare-învățare și strategiile de evaluare.

De ce sunt importante aceste precizări asupra curriculumului?

Evaluarea trebuie abordată în strânsă legătură cu finalitățile educaționale, conținuturile și strategiile de predare-învățare, la care s-ar putea adăuga – potrivit unor pedagogi – mijloacele de învățământ și timpul școlar.

Orice modificare la nivelul uneia dintre componentele curriculumului, va genera în mod logic, transformări, ajustări la nivelul procesului de predare - învățare - evaluare.

Etapele(fazele) evaluării:

Măsurarea rezultatelor școlare prin procedee specifice, utilizând instrumente adecvate scopului urmărit;

Aprecierea rezultatelor pe baza unor criterii unitare (bareme de corectare și notare , descriptori de performanță, etc.)

Formularea/Decizia: concluziilor desprinse în urma interpretării rezultatelor obținute în vederea adoptării deciziei educaționale adecvate.

În prezent, în evaluarea educațională se manifestă o extindere a activităților evaluative, aceasta concretizându-se în două direcții:

- mai întâi, o extindere în privința elementelor sau a variabilelor care fac obiectul activităților evaluative; se pot evalua nu numai elemente ale procesului de învățământ (obiective, conținuturi, metode, stiluri didactice etc.), ci și unități școlare și chiar sisteme de învățământ pentru care există deja tehnici evaluative și instrumente foarte bine puse la punct;

- în al doilea rând, extinderea vizează instituțiile care pot realiza activități evaluative; tradițional, evaluarea era realizată aproape în exclusivitate de către școală, putându-se vorbi chiar de un monopol al acesteia asupra acestei activități, dar, acum, pe lângă această instituție s-au adăugat și altele, fie că este vorba de unități economice și sociale, fie de unele institute de cercetare, fie pur și simplu, de unele comunități (sate,

¹ D. Potolea, M. Manolescu – Teoria și practica evaluării educaționale, Editura Univeritară, București, 2010

comune, orașe) care sunt interesate să vadă cum au fost valorificate în plan educațional resursele financiare pe care le-au alocat pentru buna funcționare a unităților de învățământ.

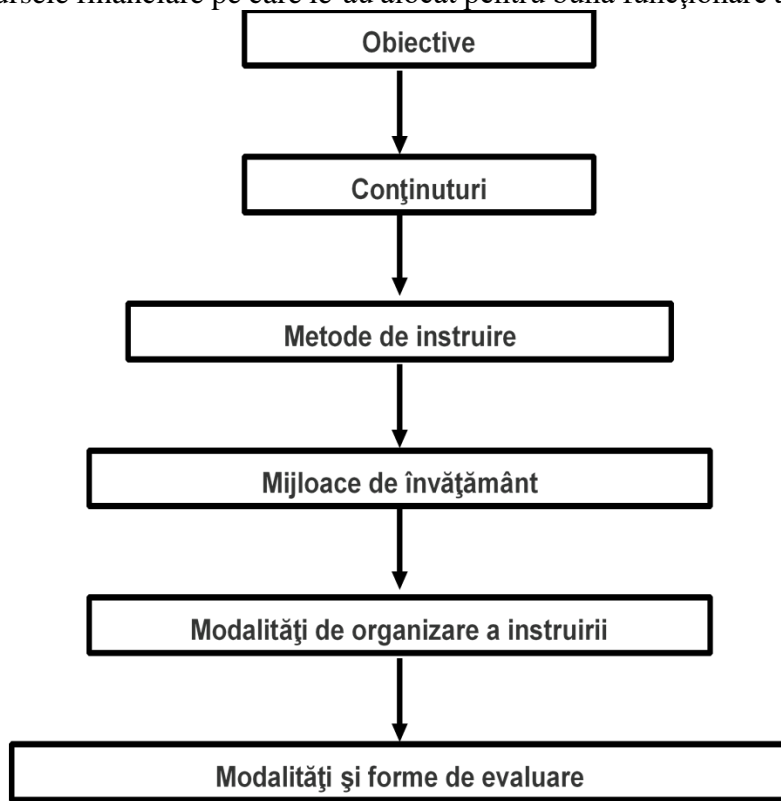

Fig.1

Desprindem din figura de mai sus faptul că prin intermediul obiectivelor, exigențele impuse de evaluare sunt cunoscute ÎNAINTE de începerea efectivă a instruirii ceea ce contribuie semnificativ și la amplificarea motivației elevilor pentru acest gen de activitate, deoarece ei interiorizează exigențele pe care trebuie să le onoreze atât pe parcursul instruirii (în cadrul evaluării continue, formative), cât și la sfârșitul acesteia, prin intermediul evaluării sumative sau cumulative.

OBSERVAȚII:

se impune mențiunea că fiecare categorie de metode de evaluare prezintă atât avantaje, cât și limite, astfel încât nici una dintre ele nu trebuie utilizată exclusiv, deoarece, în acest caz, aprecierea rezultatelor obținute de elevi ar fi afectată.

metodele de evaluare sunt complementare, fără a se putea afirma că metodele tradiționale sunt „depășite”, iar cele alternative reprezintă unicul reper metodologic;

ele trebuie utilizate în strânsă legătură cu obiectivele educaționale vizate și în acord cu tipul de rezultate ale învățării/ natura achizițiilor evaluate (competențe și cunoștințe);

Ca și concluzie parțială putem spune că METODELE DE EVALUARE TREBUIE SĂ OFERE ATÂT CADRULUI DIDACTIC, CÂT ȘI SUBIECȚILOR EVALUĂRII INFORMAȚII RELEVANTE CU PRIVIRE LA NIVELUL DE PREGĂTIRE A ACESTORA, ȘI, IMPLICIT LA CALITATEA PROCESULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT.

AUTOEVALUAREA. Autoevaluarea este un element esențial din procesul de evaluare și ajută elevul să se orienteze într-un domeniu dat; îi oferă informații despre ce a realizat și ce trebuie

să mai realizeze. La fel de important este faptul că, atunci când elevii participă la activități de autoevaluare, au ocazia de a reflecta la modul în care învață și în ce fel învață cel mai eficient.

(1993, p. 118) o consideră „a fi procesul prin care un subiect este determinat să realizeze o judecată asupra calității parcursului său, a activității și achizițiilor sale, vis-à-vis de obiective predefinite, acest demers făcându-se după criterii precise de apreciere”.

R. Legendre¹ „Aprecierea făcută de profesor și interiorizată prin explicații acoperitoare de către elev(student) devin autoapreciere. Importanța acesteia crește prin efectele asupra(...) efortului elevului. Nota profesorului are funcția de control, iar controlul admis și interiorizat de elev, devine auto-control.”²

Analizându-se definiția anterioară, rezultă că autoevaluarea conține două caracteristici fundamentale care, în fond, condiționează și realizarea ei, și anume:

- necesitatea ca elevul să cunoască în mod evident obiectul evaluării, care poate fi un obiectiv, o competență sau un element specific;
- necesitatea ca aceste criterii distincte să-i fi fost comunicate anterior.

Pentru formarea deprinderilor de autoevaluare, profesorul trebuie:

- să prezinte elevilor standardele, obiectivele de evaluare și nivelele de performanță;
- să-și formuleze clar așteptările, să fie obiectiv, consecvent,
- să încurajeze elevii să-și pună întrebări de tip autoreflexiv și să-și consemneze răspunsurile în fișa de autoevaluare;
- să încurajeze evaluarea în cadrul grupului sau al întregii clase;

La fel ca majoritatea activităților de învățare, autoevaluarea este o abilitate care trebuie formată.

„Autoevaluarea este posibilă și necesară întrucât servește cunoașterii (percepției) de sine (autocunoașterii) și dezvoltării conștiinței de sine (autoconștiinței), aspecte esențiale ce vor da posibilitatea, cu timpul, fiecăruia să descopere sensul propriei valori, premisă necesară oricărei depășiri; o disponibilitate privită în perspectiva educației permanente, care presupune angajarea individului nu numai în procesul propriei formări, ci și în acțiunea de evaluare a propriei formări pentru a deveni capabili de autoperfecționare”³.

Pro și contra metodelor complementare sau alternative de evaluare

Metodele complementare de evaluare prezintă următoarele avantaje:

- pot fi utilizate atât pentru evaluarea procesului, cât și a produselor realizate de elevi;
- surprind atât obiectivări comportamentale ale domeniului cognitiv, cât și ale domeniilor afectiv și psihomotor;
- oferă elevului posibilitatea de a aplica în mod creativ cunoștințele și deprinderile însușite, în situații noi și variate;
- reduc gradul de tensiune emoțională, în comparație cu metodele tradiționale.

Metodele complementare de evaluare prezintă următoarele dezavantaje:

- sunt mari consumatoare de timp;
- unele metode nu au o cotă ridicată de obiectivitate, ceea ce provoacă repercusiuni asupra fidelității evaluării.

¹ R. Legendre - Dictionnaire actuel de l'éducation, Guerin, 2006

² Vasile Pavelcu: *Principii de docimologie. Introducere în știința examinării*. E.D.P., București, 1968.

³ I. Cerghit – Metode de învățământ. Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970

Elemente de deontologie în procesul de evaluare

Evaluarea este un proces care, pe lângă faptul că implică subiecți concreți și are efecte în mintea și conștiința elevilor, implică aproape în toate cazurile și judecări de valoare, raportare la valori morale și la însușiri de caracter. O notă școlară sau un calificativ exprimă, de cele mai multe ori, nu numai performanțe și capacități „pure” de tipul inteligență, memorie, imaginație, cunoștințe, deprinderi etc., ci și calități de ordin moral, însușiri de voință și caracter cum sunt: seriozitate/ neseriozitate, voință puternică/ voință slabă, corectitudine/ incorectitudine etc.

Evaluarea școlară are, de asemenea, implicații social-morale mult mai largi. Ea vizează părinții, comunitatea socială, relațiile dintre profesori, interesul pe care societatea îl manifestă față de rezultatele procesului evaluativ.

Evaluarea poate fi corectă sau incorectă nu numai sub raportul adevărului sau corectitudinii logice, dar și sub aspect etic. Subiectivismul profesorului este adesea pus în discuție și nu arareori el este invocat drept cauză a multor dezechilibre ce se produc la nivelul procesului educațional. Manifestările de subiectivism se reflectă, de asemenea, în actul evaluării, în criteriile folosite, în „ecuația personală a profesorului”.

Deontologia evaluării are ca referențial un set de valori ce pot fi considerate esențiale pentru procesul evaluative:

- valori care sunt importante pentru evaluator
- valori care sunt importante pentru cel evaluat
- valori care sunt importante în raport cu procesul însuși al evaluării
- valori care sunt importante pentru societate atât pe termen lung cât și pe termen scurt .

Obiectiv și subiectiv în evaluare

Despre o apreciere¹ se spune că este obiectivă atunci când corespunde obiectului, când nu este influențată și nu poartă amprenta celui care o face, când nu se schimbă decât la schimbarea obiectului și nu la modificările de atitudine a subiectului față de obiectul aprecierii. Caracterul obiectiv ține de relația subiectului cu obiectul, relație din care subiectul nu poate fi în nici un caz exclus.

Atunci când se estimează obiectivitatea unei evaluări, se urmărește tocmai măsura în care evaluarea este sau nu influențată de subiectul care o face. În acest context, o evaluare este obiectivă nu în sensul că este exterioară și independentă în raport cu evaluatorul, ci în sensul că influențele acestuia nu distorsionează datele obiective pe baza cărora se face evaluarea.

Subiectivismul ține de natura umană și creează riscul ca niciodată doi evaluatori să nu fie într-un consens perfect în acordarea notelor și/ sau punctajelor.

Erori în evaluare și notare

Numim erori de evaluare acea categorie de erori generate de situația că între metodele, instrumentele și tehnicile de evaluare, pe de o parte, și rezultatele evaluării, pe de altă parte, se intercalează filtrul subiectiv al persoanei care face evaluarea

În cazul evaluării școlare, erorile subiective de evaluare se manifestă practic prin distorsionarea relației dintre nivelul real al performanțelor elevilor și nivelul calificativului, notei sau punctajelor acordate de profesor, de evaluator. În fapt, se ajunge ca nivelul și dinamica notelor acordate să nu mai reflecte fidel nivelul și dinamica performanțelor elevilor.

---

¹ Voiculescu, E., (2001), *Factorii subiectivi ai evaluării școlare. Cunoaștere și control*, București, Editura Aramis

BIBLIOGRAFIE:

1. Cucoș C., (2008), *Teoria și metodologia evaluării*, Iași, Editura Polirom
2. Lisievici, P., (2002), *Evaluarea în învățământ. Teorie, practică, instrumente*, București, Editura Aramis
3. R. Legendre - Dictionnaire actuel de l'éducation, Guerin, 2006
4. Manolescu, M., (2002), *Evaluarea școlară-un contract pedagogic*, București, Editura Fundației Culturale, „D. Bolintineanu
5. D. Potolea, M. Manolescu – *Teoria și practica evaluării educaționale*, Editura Univeritară, București, 2010
6. Radu, I. T., (1981), *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului*, București, E.D.P
7. Radu, I. T., (2000), *Evaluarea în procesul didactic*, București, E.D.P
8. Voiculescu, E., (2001), *Factorii subiectivi ai evaluării școlare. Cunoaștere și control*, București, Editura Aramis